

Endring i jordbruksareal i drift fordelt på jordbruksregioner

Grete Stokstad

Arealovervåkingsprogrammet 3Q viser en moderat netto avgang av jordbruksareal på 1,5 prosent over 5 år. Nettotall skjuler imidlertid at det lokalt kan foregå større endringer, og dette varierer over landet. Her vises de estimerte endringene, både når det gjelder netto og total tilgang og avgang av jordbruksareal fordelt på de ulike jordbruksregionene. De største forskjellene med hensyn til totale endringer, finner vi mellom Nord-Norge og Sør-Norge. Størst arealendring skjer det i Nord-Norge. Innen Sør-Norge så er det først og fremst skogtraktene på Sør- og Østlandet hvor det skjer relativt store endringer, og da først og fremst ved at areal går ut av drift.

Hva måles i 3Q

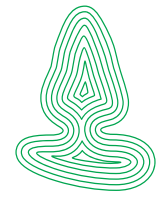
De nasjonale estimatene for endringer i jordbruksareal er basert på tolking av flybilder, og omfatter derfor all bruk av jordbruksareal. Arealer som f. eks. er definert som jordbruksareal i AR5 på grunn av at de potensielt kan brukes til jordbruksdrift, men som ikke ser ut til å være i drift, blir ikke definert som jordbruksareal i 3Q. Arealendringene målt i 3Q har i stor grad foregått i perioden 2000-2005, inntil 1-2 år tidligere for Øst-

landet og 1-2 år seinere for Buskerud, Sørlandet og Vestlandet.

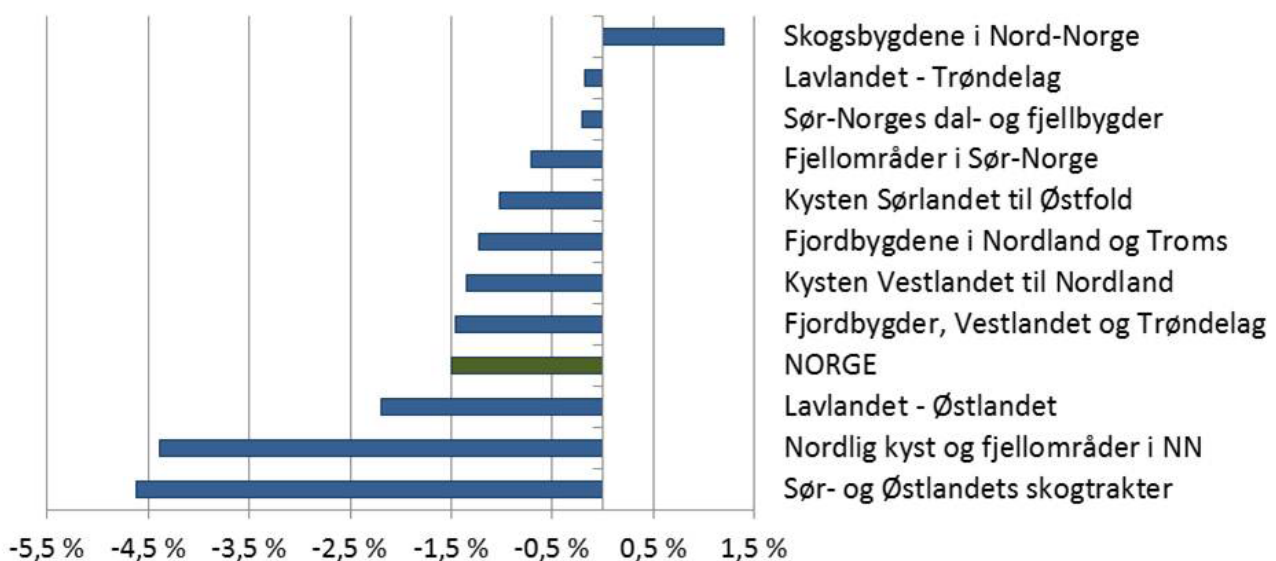
Figurene viser endringstall for areal i drift for Norge, og for arealer innenfor de ulike jordbruksregionene. Dette er regioner som ofte har mer like vekstvilkår enn det vi finner innenfor et fylke. Lavlandet er splittet opp i lavlandet på Østlandet og i Trøndelag. Videre er region 1, Kysten av Sør-Norge til og med Nordland delt i en sørlig del og den vestlige delen som omfatter Vestlandet, Trøndelag og Nordland. På grunn av lite jordbruksareal og derfor få 3Q flater er region 9, Kysten av Troms og Finnmark, slått sammen med region 10, fjellområdene i Nord-Norge til en region «Nordlig kyst og fjellområder i Nord-Norge».

Netto endring i jordbruksareal

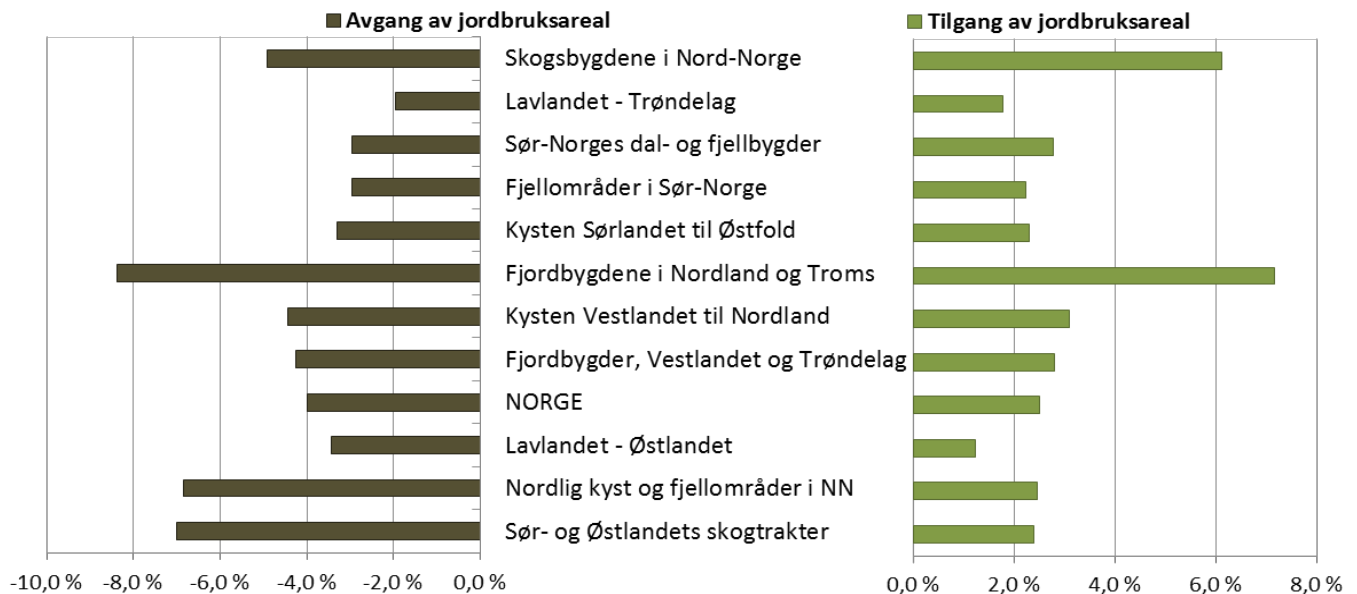
Figur 1 viser estimert netto endring i areal i drift over en periode på 5 år. Regionene er sortert etter netto endring. Som figuren viser har Skogsbygdene i Nord-Norge hatt en netto økning i jordbruksareal, mens kysten av Troms og Finnmarks sammen med fjellområdene i Nord-Norge viser stor prosentvis nedgang. Størst netto

skog+
landskap

Figur 1. Prosentvis netto endring i jordbruksareal over 5 år per region.

Figur 2. Brutto endring i jordbruksareal, fordelt på tilgang og avgang av jordbruksareal over 5 år per jordbruksregion.

nedgang viser imidlertid region 3, Sør- og Østlandets skogtrakter.

I figur 2 er regionene fortsatt sortert etter netto endring i jordbruksareal. Figuren illustrer at det er liten sammenheng mellom netto endring og totale endringer (sum tilgang og avgang). Minst endringer er det i lavlandet i Trøndelag fulgt av lavlandet på Østlandet. Lavlandet på Østlandet har også klart minst tilgang av jordbruksareal.

Store arealendringer i Nord Norge

I alle regioner som ligger i Nord-Norge er det relativt store brutto endringer. Skogsbygdene i Nord-Norge har også en avgang som ligger godt over gjennomsnittet, men her har det også vært en betydelig tilgang av jordbruksareal. Fjordbygdene i Nordland og Troms skiller seg ut med både størst avgang og størst tilgang av jordbruksareal, mens nettoresultatet er nær landsmiddelet. Dette skyldes at det har vært stor avgang av jordbruksareal i tidligere tider, så det er mye areal som kan tas inn i bruk igjen om lokaliseringen er hensiktsmessig. Samtidig er det mange steder hvor areal først og fremst går ut av drift. Det skjer altså relativt store endringer lokalt.

Variasjon internt på Vestlandet

Fjordbygdene på Vestlandet og i Trøndelag ligger nær det nasjonale gjennomsnittet men internt i dette området er det også stor variasjon, hvor de ytre bygder har klart størst avgang av jordbruksareal. Netto endringen er lavest i de nordlige områdene (fjordbygder i Møre og Trøndelag) og i fjordbygdene innenfor Rogaland (se Stokstad og Puschmann, 2011).

Areal ut av drift innen Østlandets skogbygder

Sør- og Østlandets skogtrakter og nordlig kyst og fjellområder i Nord-Norge har nesten like høy avgang av jordbruksareal, men skogbygdene på Østlandet ligger lavt når det gjelder tilgang av jordbruksareal. Det betyr at det at areal går ut av drift, er den dominerende trenden i de aller fleste områdene i regionen.

Litteratur

Stokstad G. og O. Puschmann (2011). Status og utvikling i jordbrukets kulturlandskap. Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag. Rapport fra Skog og landskap 13/2011.